

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 64 ve 69 ncu maddelerinin yorumlanması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Geçici Komisyon raporu (3/308)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı: 72/176, 6/1212

24 . IV . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

3485 sayılı Kanunun 14 ncu maddesi hükmü halen yürürlükte bulunduğuna göre; özel kanunlarında şehit sayılan ve 1651 sayılı tefsir kararı ile de şehit mefhumu içinde mütalâa edilmiş bulunan uçuş şehitlerinin 5434 sayılı Kanunun 64 ve 69 ncu maddeleri muvacehesinde durumlarının nasıl mütalâa edilmesi gerekeceğinin yorum yoluyla çözülmesi hakkındaki Millî Savunma Bakanlığının sureti ilişik 20 . III . 1952 tarihli ve 104374 sayılı yazısıyla yapılan teklifi Bakanlar Kurulunun 7 . IV . 1952 tarihli toplantısında uygun görülmüştür.

Gereğinin yapılmasına müsaade buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

Başbakan
A. Menderes

Millî Savunma Bakanlığının 20 . III . 1952 tarihli ve Hava Kuvvetleri K. Personel Bşk. 5. Ş. II. Ks. 104374 sayılı yazısının suretidir

Başbakanlığa

Ankara

Hazarda veya seferde vazife ile uçuş esnasında düşerek terki hayat edenleri, 3485 sayılı Kanunun 14. maddesi şehit ad ettiğinden bu suretle şehit olan hava mensuplarının dul ve yetimleri yeni Emekli Sandığı Kanunu ile yürürlükten kaldırılan 1683 sayılı Kanunun şehitlere ait hükümlerinden istifade ettirilmişlerdir.

25 Haziran 1947 tarihinde yürürlüğe giren emekli, dul ve yetim aylıklarına zam yapılması hakkındaki 4492 sayılı Kanuna ek 5107 sayılı Kanunun ikinci maddesinde yazılı (şehit) tabiri 927 sayılı tefsir kararında «Şehit harpte veya eşkıya müsademelerinde her nevi düşman silâh ve tesiriyle derhal vefat edenlerdir» mefhumuna hava şehitlerinin girip giremeyeceği hakkındaki tatbikatta doğan müşkülleri ve tereddütleri izale için Bakanlığımızca vukubulan teşbbüs üzerine; Büyük Millet Meclisince ittihaz buyurulan 9 . VI . 1949 tarih ve 1651 sayılı yorum kararında «özel kanunlarında kendilerine şehit denilmiş olanların «dul ve yetimleri hakkında 5107 sayılı Kanunun ikinci maddesindeki hükümlerin aynen tatbik edilmesi lâzımgeldiği müttefikan kabul edilmiş bulunmakla, kanun vâzınca hava şehitleri, Kanununun maksudu olan şehit mânasında görülerek bunların dul ve yetimleri 5107 sayılı Kanun hükmünden de faydalandırılmıştır.

Hal böyle iken;

1 . I . 1950 tarihinde yürürlüğe giren 5434 sayılı Kanunun 64. madesinde:

a) Harbte fiilen ateş altında;

- b) Harbte harb bölgesindeki harb harekât ve hizmetleri sırasında bu harekât ve hizmetlerin sebep ve tesirleriyle;
- c) Harbte veya harbe hazırlık devresinde her nevi düşman silâhlarının tesirleriyle;
- ç) Askerî harekâtı gerektiren iç tedip ve hudut hareketleri sırasında bu hareketlerin sebep ve tesirleriyle;

Mâlûl kalanlara harb mâlûlü ve 69 ncu maddesinin (d) fıkrası da bu sebeplerle terki hayat edenleri şehit saymakta ve 64 ve 69 ncu maddelerde uçuş şehitleri zikredilmiş olmadığı için 1 . I . 1950 tarihinden sonra şehit olan uçucuların dul ve yetimlerinin mezkûr 64 ncü madde ile tanınmış bulunan haklardan istifadelerine imkân verilmemiş bulunmaktadır.

Halbuki ; yeni Emekli Sandığı Kanunu ile yürürlükten kaldırılmış bulunan 1683 sayılı Askerî ve Mülki Tekaüt Kanununun şehitlere ait olan 45 nci, 5107 sayılı Kanunun ikinci maddelerinde ve Büyük Millet Meclisinin 927 sayılı Kararında da hava şehitleri hakkında keza bir kayıt bulunmasına rağmen yukardabelirtilen 9 . VI . 1949 tarih ve 1651 sayılı yorum kararı ile «Özel kanunlarında kendilerine şehit denilmiş olanların» 5107 sayılı Kanun hükmünden istifadeleri kabul edilmiş bulunması ve 5434 sayılı Kanunun geçici 46. maddesiyle de 5107 sayılı Kanuna tevfikân zam görmüş aylıkların zam miktarlarının 64. maddede yazılı zam miktarına çıkartılması belirtilmiş ve bu suretle eski uçuş şehitlerinin 64. maddede yazılı zamdan istifadeleri de kabul edilmiş bulunmakla yeni Emekli Sandığı Kanunu hükümlerinin havamensupları şehit dul ve yetimleri için de uygulanması kanun vâzınca derpiş olunmuş demektir. Aksi halde yeni kanunda yer almamış bulunan bir hükmün müktesep bir hak olarak eskilere tanınması kanun tekniğine aykırı olmakla beraber bu hal ile adaletsizliğe ve haksızlığa da yol verilmiş olur ki, kanun vâzının böyle bir tezada düşeceği aslâ kabul edilemez.

Binaenaleyh memleket savunması için önemli bir sınıf olan havacılık meslekine gereken rağbeti sağlamak amacıyla bu sınıf mensuplarına daha ileri birtakım hak ve menfaatler temini üzerinde çalışırken kanun ruhunda esasen mevcut olmasına rağmen bu mevcudiyet dışında yeni uçuş şehitleri aleyhine tatbikat yapılması bu mesleke rağbeti azaltacağı gibi hava personellerinin moralleri üzerinde yaratacağı tesir de büyük olacaktır.

Bu itibarla, yukardaki mâruzatımızla durumları açıklanan ve özel kanunlarında kendileri şehit sayılan ve Yüksek Meclisin 1651 sayılı tefsir kararı ile de şehit mefhumu içinde mütalâa ve kabul edilmiş bulunan uçuş şehitlerinin, bu bapdaki 3485 sayılı Kanunun 14 ncü maddesi hükmünün halen yürürlükte bulunması ve ayrıca Büyük Millet Meclisinin 1651 sayılı Kararı muvacehesinde durumlarının, 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun 64 ve 69 ncu maddeleri karşısında nasıl mütalâa edilmesi gerekeceğinin tefsir yolu ile kesin surette halline ve bu suretle vukubulan yanlış işlemlerin önlenmesine emir ve müsaadelerini saygı ile arz ederim.

Millî Savunma Bakanı
Hulûsi Köymen

Geçici Komisyon raporu

T. B. M. M.
Geçici Komisyon
Esas No. 3/308
Karar No. 2

24 . V . 1952

Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 64 ve 69 ncu maddelerinin yorumlanması hakkındaki Başbakanlık tezkeresi komisyonumuzun 21 . V . 1952 tarihli toplantısında, Millî Savunma, Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Maliye Bakanlığı ve Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü temsilcileri huzuru ile görüşülüp incelendi.

Millî Savunma Bakanlığı temsilcilerinin kendi görüşlerinin haklı olduğuna dair ileri sürdükleri müeyyideler şunlardır :

A) Yeni Emekli Sandığı Kanunu ile yürürlükten kaldırılmış olan 1683 sayılı Askerî ve Mülki Tekaüt Kanununun şehitlere ait olan 45 nci maddesinde ve 5107 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde Büyük Millet Meclisinin 927 sayılı Yorum Kararında (Hava şehitleri) hakkında bir kayıt bulunmamasına rağmen 9 . VI . 1949 tarihli ve 1651 sayılı Yorum Kararı ile (Özel kanunlarında kendilerine şehit denilmiş olanların) 5107 sayılı Kanun hükmünden istifadelerinin kabul edilmiş bulunması,

B) 3485 sayılı Kanunun 14 ncu maddesi ile hazardous veya seferde vazife ile uçuş esnasında düşen pilot olan veya olmıyan uçucularla hava sınıfında müstahdem askerî memurlardan şehit olanların müstahak aileleri efradına ve mafevk rütbe ve derece üzerinden yetim maaşı tahsis edildiği ve ayrıca 2 500 lira tazminat verildiği,

C) 5434 sayılı Kanunun geçici 46 nci maddesiyle ve 5107 sayılı Kanuna tevfiikan zam görmüş aylıklarının sözü geçen kanunun 64 ncu maddesinde yazılı zam miktarına çıkarılması, gibi mülâhazalar yeni Emekli Sandığı Kanunu hükümlerinin hava mensupları şehit, dul ve yetimleri için de uygulanması gerektiği yolundadır.

Yapılan müzakere neticesinde komisyonumuz şu karara varmıştır :

1. 1683 sayılı Kanunun 45 nci maddesi ile şehit kelimesi ile bâzı haklar tanınmış olduğun-

dan gerek 927 ve gerekse 1651 sayılı kararlar bu maddeye dayanılarak alınmışlardır. Halbuki 5434 sayılı Kanunda ve bu kanunun henüz tasarısı halinde iken Geçici Komisyondâ yapılan müzakere zabıtlarının tetkikinde (Şehit) kelimesi ancak dinî bir mefhum olarak kabul edilmiş ve ayrıca bir hak tanınmamış olduğu anlaşılmıştır. Kaldı ki, sözü geçen Emekli Sandığı Kanununun mâlûllüğe dair 64 ncu maddesinin aşağıdaki fıkralarında şu hükümler sayılmaktadır :

a) Harbte fiilen ateş altında,

b) Harbte harb bölgesindeki harb ve harokât ve hizmetleri sırasında bu hareket ve hizmetlerin sebep ve tesirleri ile,

c) Harbte veya harbe hazırlık devresinde her nevi düşman silâhlarının tesiri ile,

ç) Askerî harekâtı gerektiren iç tedip ve hudut hareketleri sırasında bu hareketlerin sebep ve tesirleri ile,

mâlûllük hakkı tanınmaktadır.

Emekli Kanununun 69 ncu maddesinin (D) fıkrası da yukarıki sebeplerle terki hayat edenleri (Şehit) tanımakta ve her iki maddede uçuş kazalarından ötürü husule gelen ölüm vakaları halinde her hangi bir hüküm bulunmamaktadır.

2. 5107 sayılı Kanunun yeni Emekli Kanunu ile yürürlükten kaldırıldığı için sözü geçen kanundaki maddeler hükümsüz kalmışlardır.

3. 3485 sayılı Kanunun 14 ncu maddesi her ne kadar yeni emekli kanunu ile kaldırılmamış ise de bu maddenin muameleye taallük eden 11 ve 12 nci maddeleri 5434 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmış olduğu için onunla amel etmeye imkân kalmamıştır.

3485 sayılı Kanunun külliyen kaldırılarak yerine yeni hükümler konulması hakkındaki Millî Savunma Bakanlığının hazırladığı tasarı Yüksek Meclisin gündemine alınmış bulunmaktadır. Bu teşebbüs dahi hava kazazedelerine 3485 sayılı Kanun hükümleri ile her hangi bir yardımın yapılamamakta olduğunun açık misalidir.

Üçüculuk, zamanımızın en ileri ve en çok tehlikeli bir meslekidir. Vatan müdafaası bakımından bu meslekin rağbet görmesini temin etmek şarttır. Şu mülâhazalarla komisyonumuz hizada ve seferde uçucularımızdan kazaya uğrarak terki hayat edenlerin dul ve yetimleri ile kanuni mirançlarına tatmin edici hak ve tazminat tanınmasına şiddetle taraftardır. Ge: rek bu bakımdan ve gerek Emekli Sandığı Kanunu yürürlüğe girmeden önce 1683 sayılı Kanunun 45 nci maddesi ile bu gibi kazazedelere haklar tanınmış olduğu halde aynı evsaftaki kazazedelere yeni Emekli Sandığı Kanununun hak tanımamış olması sarih bir adaletsizlik teşkil etmektedir. Kanuni hükümlerin yorum yoluyla tanıyamadığı bu hakkı tanıtmak ve mevcut adaletsizliği bertaraf etmek için Millî Savunma Bakanlığının tesis yoluna giderek Yüksek Meclise bir tasarı getirmesi komisyonuma-

zun halis emelidir.

Netice : 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun apaçık hükümleri karşısında üçüculüğe şöhletimize yorum yoluyla ayrıca bir hak tanımaya imkân bulunamamıştır.

Kamutayın tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa nunulur.

Geçici Komisyon Başkanı

İstanbul

N. Tlabar

Kâtip

Siird

M. D. Süalp

İmzada bulunamadı

İçel

Ş. Tol

İstanbul

A. V. Bayar

Sözcü

Trabzon

M. R. Tarakçıoğlu

Giresun

T. İnanç

İsparta

K. Demiralay

Rize

K. Balta